

Ikääntyneet ajoliikenteessä

Jyrki Varjonen psykiatrian erikoislääkäri, johtava asiantuntijalääkäri työeläkeyhtiö Elo. Liikenneturvan ja Suomen liikennelääketieteen yhdistyksen hallituksen jäsen.

Yleistä liikenteestä

- Liikenne lisääntyy normaalioloissa muutaman prosentin vuodessa
- Autojen kehitys tekee niistä turvallisempia.
- Yli 10 vuoden ikäiset autot liikennekuolemista ylliedustettuina
- Suomen pitäisi pystyä vielä liikenneturvallisuuden parantamiseen.
- Ikäihmisten osuus liikenteessä kasvamassa. Ikäihmiset alttiita risteysonnettomuuksille. Toimintojen hidastuminen.
- Ikäihmiset kestävät onnettomuuksien vaikutusta nuoria heikommin. Kuolleista edustavat suurta osaa.

Mitkä sairaudet voivat vaikuttaa ajokykyyn

- Neurologiset
- Psykiatriset
- Diabetes
- Sydänsairaudet
- Silmäsairaudet
- Päihdeongelmat
- Keuhkosairaudet, uniapnea

Muistisairaus ja ajokyky

- Iäkkäiden ajokortin haltijoiden määrä kasvussa
- Osalla on muistisairaus, joka ei ole tiedossa
- Monipuolinen ajokoe ja kognitiiviset testit arvion apuna
- Lievän dementian kanssa voi ajaa, mutta lääkärintarkastus ½ vuoden välein
- Keskipaikea ja sitä vaikeampi on este.

Miten säilyttää ajoterveys

- Omien sairauksien hyvä hoito
- Terveet elämäntavat
- Terveet ruokatavat, riittävä liikunta ja nukkuminen
- Vältetään liiallista alkoholinkäyttöä ja ylipainoa
- Tietyt asiat helpottavat ajamista. Ei vaikeissa liikenneoloissa, pimeässä.
- Keskusteltu rajatusta ajo-oikeudesta, ei Suomessa käytössä.
- Esimerkiksi automaattivaihteisto on helpompi ikäihmiselle, mutta siihen on varmaankin syytä siirtyä ajoissa jos aikoo siirtyä.

Missä tilanteissa on syytä olla huolissaan itse tai vieressä

- Jotkut sairaudet heikentävät ajokykyä vähitellen
- Ongelmallisia ovat sairaudet joihin voi liittyä toimintakyvyn äkillinen heikkeneminen, ”sairauskohtaus”. Tällöin syytä puhua erikoislääkärin kanssa asiasta.
- Pienet kolarit, läheltä piti tilanteet
- Huono liikenneasenne, poissaolevuus, impulsiivisuus, havaintokyvyn häiriöt, heikentyneet motoriset kyvyt

Miten lääkäri arvioi ajoterveyttä

- Periaatteessa jokaisella vastaanotolla
- Ammattikuljettajat tärkeä ryhmä, koska ovat paljon liikenteessä ja suurilla vastuilla
- Ammattikuljettajien yläikärajoja väljennetty
- Ikäihmisten tarkastukset
- Lääkäri voi kieltää ajamisen tilapäisesti ja antaa sairauskertomuksen mukaan.
- Yli ½ vuoden kestävä vaikea sairaus laukaisee lääkrillä ilmoitusvelvollisuuden (ei vain oikeus)

Ajankohtaista

- Terveystarkastuksissa painotettu ikäihmisiä. Onko oikea suunta?
- Asennetasolla ei olla laajasti huolissaan omasta vaikutuksesta muiden turvallisuuteen.
- Ajamisesta luopuminen on vaikea aihe.
- Liikenneturvassa ajokunto (tila jollaisessa liikkeelle lähdetään) painopistealueena. Ikäihmiset ja ammattikuljettajat ensin käsittelyyn.
- Turussa ajopoliklinikan toiminta aktiivista. Liikennelääketieteen yhdistyksen koulutustoiminta lääkäreille on aktiivista. Liikennelääketieteen yhdistys ja Liikenneturva tekevät yhteistyötä.

Ajankohtaista jatkuu

- Lääkärit kokevat ajokyvyn arvioinnin vaikeaksi. Ilmoitusvelvollisuus myös haastava asia, mutta ollut jo pitkään käytössä.
- Liikennelääketieteen erityispätevyys olemassa lääkäreille ja koko ajan lääkärit suorittavat tutkintoa.
- Koulutustoiminta on pääosin vapaaehtoistoimintaa ja siten haavoittuvaa ja henkilöriippuvaista.